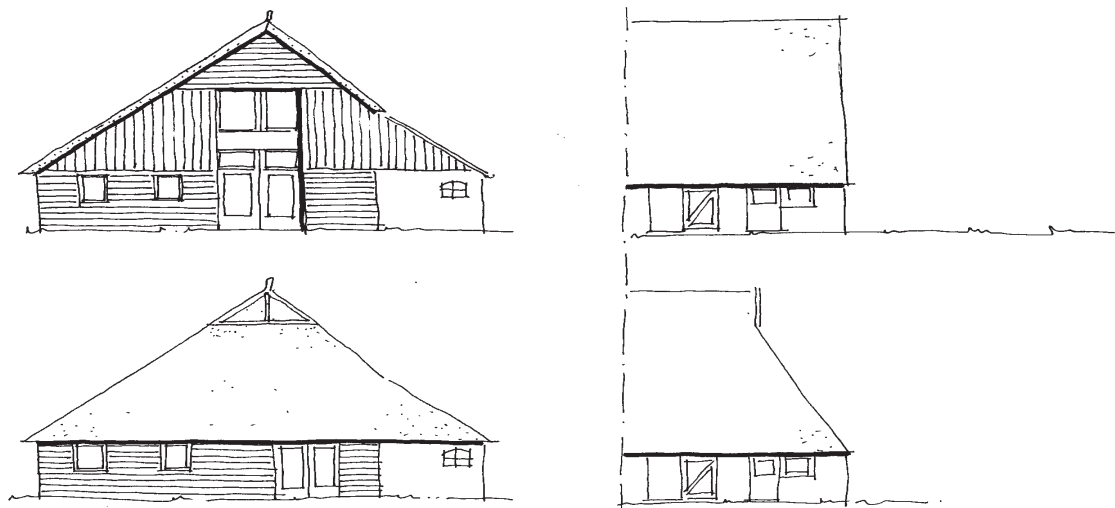

GOED: Bestaande gevel als uitgangspunt voor nieuwe gevelopeningen

Aanbevelingen achtergevel bij splitsing

6.4.2 Bescherming en herbestemming bijgebouwen

De boerderijen zijn over het algemeen goed beschermd. De bijgebouwen echter kennen een veel minder beschermde status. Slechts een enkeling is aangeduid als monument.

Het aantal karakteristieke bijgebouwen is de afgelopen decennia dan ook sterk afgenomen. Tegelijkertijd is er een toename van nieuwe bijgebouwen met vaak een sterk afwijkende vorm, maat en materiaalgebruik.

De historische, vaak houten, bijgebouwen leveren een belangrijke bijdrage aan de ensemblewerking van de bebouwingsstructuur. Boerderijen en bijgebouwen bepalen het karakteristieke beeld van Staphorst. Het verdient aanbeveling ook de karakteristieke bijgebouwen een beschermde status te verlenen door ze als (rijks- of gemeentelijk) monument aan te wijzen. Nader onderzoek zal uit moeten wijzen welke bijgebouwen hiervoor in aanmerking komen.

Naast bescherming is het van belang te zoeken naar nieuwe functies voor de bijgebouwen. Wanneer de bijgebouwen naast een visuele ook een functionele betekenis hebben is hun voortbestaan beter gewaarborgd. Een aantal historische bijgebouwen biedt, gezien het volume, vloeroppervlak en hoogte, mogelijkheden om te worden benut voor wonen of kleinschalige bedrijvigheid. Evenals bij de splitsing van boerderijen (zie 6.4.1) geldt ook hierbij dat met het verbouwingsvoorstel een erfinrichtingsplan moet worden overlegd.

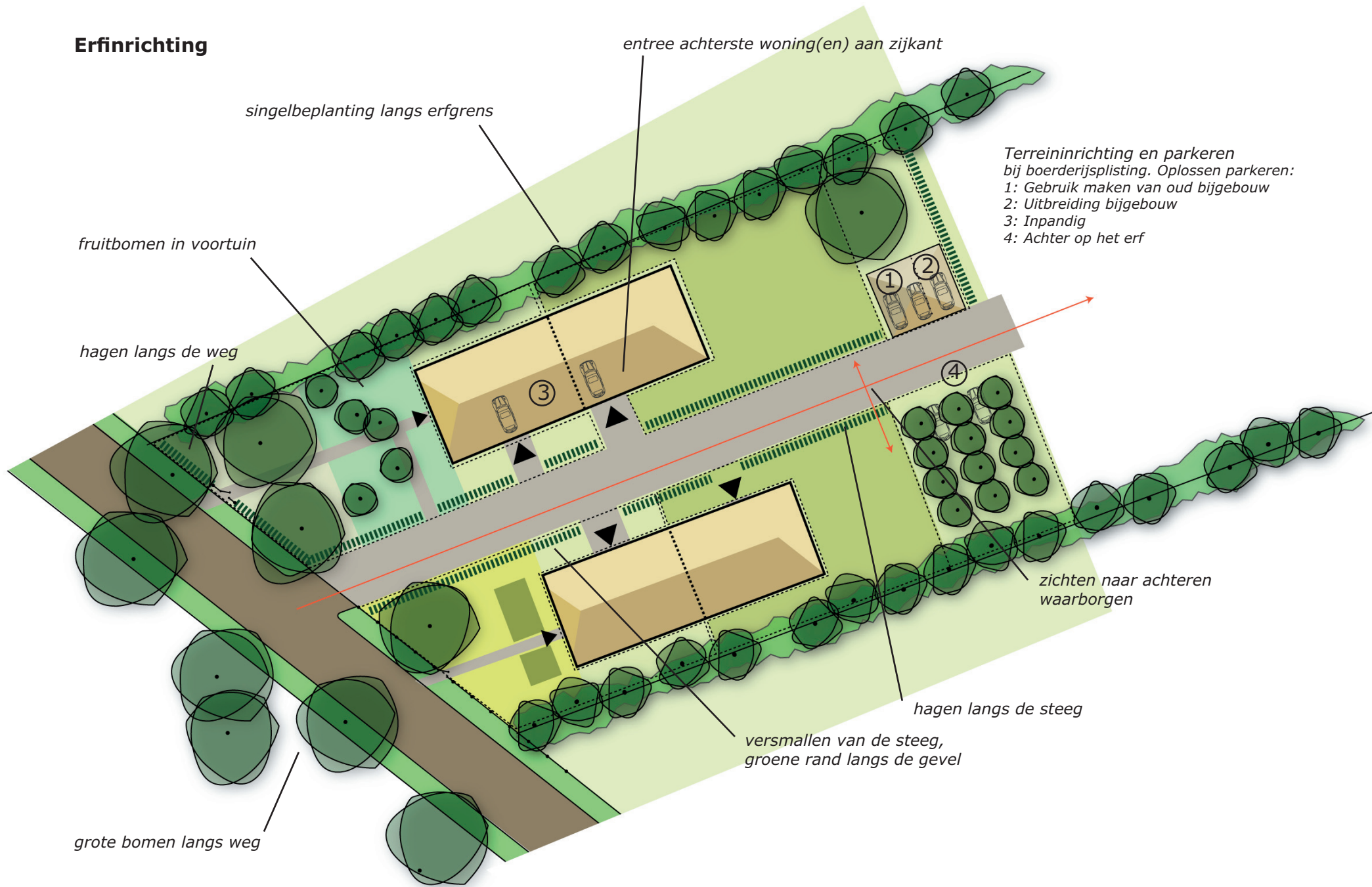
Met het toenemen van het aantal woningen binnen het lint door boerderijsplitsing ontstaat behoefte aan opslag- en stallingsruimte. Dit uit zich in bouwaanvragen voor nieuwe bijgebouwen, garages, stallingen etc. Alvorens vergunning te verlenen voor nieuwbouw van dergelijke bijgebouwen zouden eerst de aanwezige (waardevolle en bruikbare) bijgebouwen moeten worden benut. Pas wanneer dit niet afdoende is kan ruimte worden geboden voor nieuwbouw. Wanneer nieuwbouw van bijgebouwen aan de orde is, dan zal dat aan de zelfde soort randvoorwaarden moeten voldoen als genoemd onder 6.3.1. Voor bijgebouwen geldt

dat ze qua omvang en materialisering ondergeschikt zijn aan de boerderij: de hoofdmassa op het erf. Om te komen tot een goede positionering van de bijgebouwen op het erf dient een erfinrichtingsplan te worden opgesteld, waarin wordt aangetoond dat de nieuwbouw zich op een goede manier voegt in de bestaande bebouwingsstructuur.

ACTIES

- ***Aanwijzen van waardevolle historische bijgebouwen als monument***
- ***Het stimuleren en mogelijk maken van herbestemming van de bijgebouwen***
- ***Het formuleren van randvoorwaarden voor nieuwe bijgebouwen***

Erfinrichting

6.4.3 Erfinrichting

Niet alleen de boerderijen zelf maar ook de manier waarop de tuinen en erven zijn ingericht draagt bij aan het karakteristieke beeld van Staphorst. In het verleden zijn al initiatieven genomen om de erf-inrichtingen een impuls te geven door middel van het project "Bossies aan de diek". Dit project zou gecontinueerd en uitgebreid moeten worden, waarbij de volgende zaken speciale aandacht krijgen:

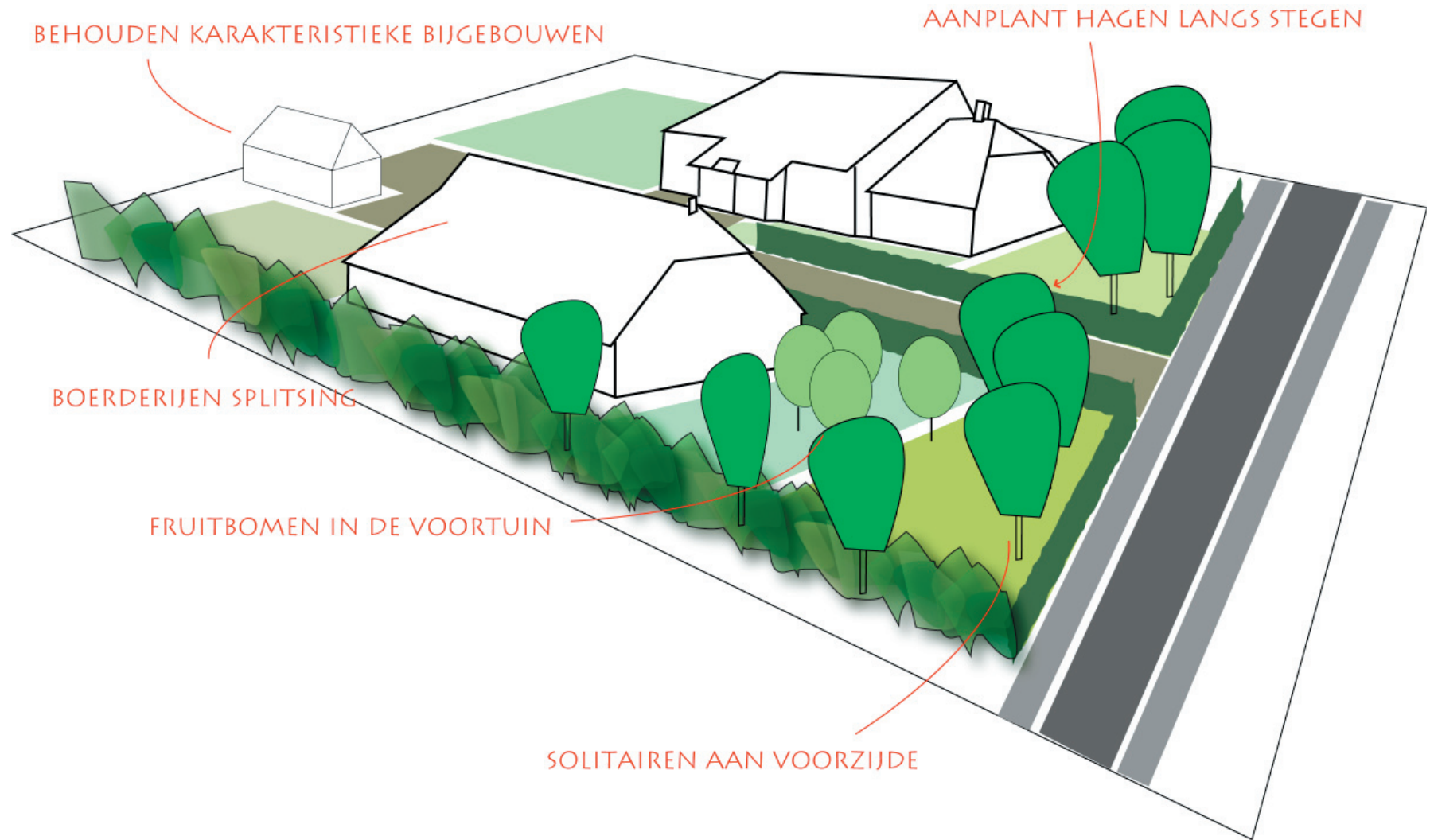
- Het realiseren van een **haag of houten hek** als omheining
- Het planten van een aantal **grote bomen in de voortuin** langs de weg, zodat het groene karakter van de "diek" versterkt wordt
- Het stimuleren van de aanplant van **fruitbomen** in de voortuin
- Het ontwikkelen van **hagen langs de steeg**; het vergroenen van de stegen waarbij tuin en gras tot aan de gevel doorlopen
- Het stimuleren van het handhaven dan wel herstellen van een doorgaande **singelbeplanting langs de perceelsrand**
- Het stimuleren van het gebruik van **plantensoorten** die passend zijn voor de Staphorster situatie

ACTIE

Het uitbreiden van het project Bossies aan de diek waarbij particulieren gestimuleerd worden hun erf in te richten op een zodanige wijze dat het karakteristieke beeld van Staphorst wordt versterkt.

Perspectief voor de Boerderij

WERKEN AAN UITVOERING

7

WERKEN AAN UITVOERING

In het voorgaande hoofdstuk is een visie gepresenteerd op de toekomst van de Streek en omgeving. Er is een aantal voorstellen gedaan met betrekking tot behoud, herstel en ontwikkeling van kwaliteiten. Om de visie daadwerkelijk tot uitvoering te brengen is het nodig dat de voorstellen worden overgenomen in diverse beleidsnota's, uitvoeringsprogramma's en stimuleringsregelingen. In dit hoofdstuk worden hiertoe conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan.

7.1 Van beschermd gezicht naar geregisseerd proces

Het feit dat Staphorst is aangewezen als beschermd dorpsgezicht heeft positieve gevolgen gehad voor het aanzien van het dorp. Veel moois is behouden gebleven, boerderijen zijn opgeknapt en tuinen heringericht. Tegelijkertijd moet men constateren dat er veel veranderd is sinds de aanwijzing tot beschermd gezicht en dat ook in de nabije toekomst het nodige op stapel staat. Het beschermde dorpsgezicht en het daarop gebaseerde beleid is sterk gericht op het instandhouden van het beeld. De belangrijkste drager achter dit beeld, de landbouw, verdwijnt echter uit het lint. De analyse van het landschap van Staphorst heeft laten zien dat ook het huidige landschapsbeeld slechts een momentopname is, van een dorp en landschap in ontwikkeling. De unieke cultuurhistorische kwaliteit van Staphorst schuilt veeleer in het proces dan in het beeld dat daarvan het gevolg is. Staphorst was, is en blijft een dynamische gemeenschap. Een eigen wereld wellicht; maar niet één die stilstaat. Om het dorp leefbaar te houden moet er ruimte zijn voor ontwikkeling; ruimte

voor het laten ontstaan van de cultuurhistorie van morgen. Staphorst is gegroeid en moet zich ook kunnen blijven ontwikkelen, maar wel op een zodanige wijze dat het unieke van Staphorst bewaard blijft en met de ontwikkeling juist wordt versterkt.

In het verleden lag het accent ten aanzien van de bescherming van de kwaliteiten op de fixatie van het beeld.

Dit verdient een heroverweging. Belvédère pleit niet voor bevriezing, maar voor 'behoud door ontwikkeling'. Juist om ruimte te laten aan ontwikkelingen verdient het aanbeveling de aandacht te verschuiven van de fixatie van het beeld, naar de regie van het proces. Door het creëren van kaders, het opstellen van spelregels, het stimuleren van ontwikkelingsrichtingen kan sturing worden gegeven aan dit proces.

7.2 Landschap + lint + boerderij & erf

Het beschermde gezicht geeft veel aandacht aan het lint; de Streek, en dan met name aan de boerderijen als bijzondere elementen.

Het beschermde gezicht heeft minder aandacht voor het landschap. Landschap en lint zijn in Staphorst echter onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het lint vormt in feite de 'versteende' structuur van het landschap. De relatie tussen lint en landschap is onderbelicht. Juist de versmelting van die twee vormt een wezenlijke karakteristiek van Staphorst. De elzensingels; het doorlopen van de singelbeplanting tot in het lint; de structuur van dwarswegen haaks op het lint; de doorzichten naar het achterland; de ontsluiting van het landschap en de sporen uit het verleden vormen essentiële

aspecten van Staphorst.

Het beschermd gezicht focust zich op de kleinste 'korrel', de boerderij. Deze krijgen veel aandacht. Diverse subsidieregelingen hebben het mogelijk gemaakt om de monumentale boerderijen in het lint een beter aanzien te geven. Opvallend is het grote aantal boerderijen met een monumentale status: er zijn letterlijk honderden rijks- en gemeentelijke monumenten. Tezamen vormen zij een uniek ensemble. Echter, juist die onderlinge samenhang blijft in het beschermd gezicht onderbelicht. Het gaat niet alleen om de boerderijen, maar ook om de boerderijen in hun context. En die context wordt mede bepaald door de erven, de stegen, de bijgebouwen.

Waar de boerderijen zwaar zijn beschermd, lijken de bijgebouwen vogelvrij. En dat heeft zich de afgelopen decennia gewraakt. Waar boerderijen soms prachtig zijn gerestaureerd, zijn de bijgebouwen 'en masse' gesloopt. Geadviseerd wordt om ten aanzien van de bescherming van de bijgebouwen met spoed een inhaalslag te maken.

De samenhang tussen de drie schaalniveaus (landschap, lint en boerderij & erf) verdient bijzondere aandacht; de relatie tussen landschap en lint, tussen lint en boerderij, tussen boerderij en erf en tussen boerderij en landschap. In de huidige situatie worden zij vaak afzonderlijk beschouwd: er is bijvoorbeeld aandacht voor de elzensingels, maar nauwelijks voor hoe deze structuur aantakt op het lint; er is veel aandacht voor individuele monumentale boerderijen, maar minder voor ensembles van boerderijen en bijgebouwen en doorzichten naar het achterland. Bij toekomstige ontwikkelingen in de Streek dient die samenhang vertrekpunt te zijn:

landschap+lint+boerderij=Staphorst.

7.3 De Staphorster aard

Staphorst is een bijzondere gemeenschap. Er wordt wel gesproken over de Staphorster aard. Zelfstandigheid en zelfredzaamheid zijn begrippen die daarbij passen. Men heeft vaak wat moeite met een overheid die dingen oplegt of voorschrijft. Met stimuleren wordt dan ook vaak meer bereikt dan met verbieden. Maar: men steekt liever de handen uit de mouwen dan dat de hand opgehouden moet worden. Ervaringen uit het verleden leren dat eventuele stimuleringsregelingen vooral succesvol zijn wanneer het efficiënt kan gebeuren, zonder te veel bureaucratische rompslomp: spijkers met koppen slaan dus. Dit betekent dat stimuleringsregelingen en projecten zodanig moeten worden ingestoken dat ze aansluiten bij de daadkracht van de Staphorsters. Ook voor de toekomst moet worden ingezet op 1 loket bij de gemeente waar de bewoners van de Streek centraal hun zaken met betrekking tot subsidies en vergunningen kunnen regelen.

7.4 Het verhaal van Staphorst

Minstens zo belangrijk als het vastleggen van de ideeën in gemeentelijk en provinciaal beleid is het vastleggen van de ideeën in de hoofden van de mensen die er mee te maken hebben. Onbekend maakt onbemind. Omgekeerd is het zo dat wanneer mensen zich bewust zijn van de unieke kwaliteiten, de rijke cultuurhistorie, de ontstaansgeschiedenis etc. men het beter zal waarderen en eerder geneigd is zich in te spannen voor het behoud van het unieke van Staphorst.

Tijdens de avonden met bewoners is naar voren gekomen dat men de eigen omgeving beter heeft leren kennen door de verhalen over de ontstaansgeschiedenis, het unieke karakter etc. Het verdient aanbeveling te onderzoeken of er mogelijkheden zijn dit "verhaal van Staphorst" voor een breder publiek toegankelijk te maken bijvoorbeeld in de vorm van een boek, cd-rom en/of internetsite.

7.5 Conclusie

Staphorst is uniek. De voorgaande hoofdstukken hebben laten zien dat er sprake is van een unieke bebouwingsstructuur, een fraai landschap en een bijzondere architectuur. Maar ook de Staphorster zelf is uniek; zelfredzaam maar met een sterke gemeenschapszin.

Het bijzondere karakter van Staphorst staat echter onder druk; er komen tal van ontwikkelingen op de Streek af die veranderingen met zich meebrengen. Veranderingen die niet vanzelfsprekend en probleemloos worden ingebed in de bestaande structuur. Om de bijzondere kwaliteiten van Staphorst te handhaven en zelfs te versterken zijn strategieën nodig. Strategieën die de cultuurhistorische kwaliteit centraal stellen, als vertrekpunt voor een verdere ontwikkeling. Daarbij gaat het er nadrukkelijk niet om de Streek te bevriezen; onder een glazen stolp te plaatsen. Waar het om gaat is dat het karakteristieke van Staphorst, de eigen identiteit, als inspiratiebron wordt gebruikt bij een verdere ontwikkeling: behoud door ontwikkeling.

In de voorliggende rapportage zijn de belangrijkste kwesties voor Staphorst geïdentificeerd. Op het schaalniveau van het landschap, de streek en het erf zijn vervolgens concrete aanbevelingen gedaan voor de wijze waarop kwaliteiten kunnen worden versterkt en hoe nieuwe ontwikkelingen hierbij kunnen worden ingezet. Per kwestie zijn oplossingsrichtingen aangedragen in de vorm van principes, spelregels etc.

Dit rapport vormt daarmee een belangrijke eerste stap. Om ook voor de toekomst het unieke karakter van Staphorst veilig te stellen is het van wezenlijk belang dat de hier gepresenteerde principes en aanbevelingen worden uitgewerkt in de diverse plandocumenten, programma's en stimuleringsregelingen zoals die voor Staphorst van toepassing zijn. Hier ligt dan ook een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente, provincie, RDMZ en eventuele andere partijen.

Om ook daadwerkelijk een betekenis te krijgen zullen de aanbevelingen uit het rapport hun weerslag moeten vinden in het beleid; bijvoorbeeld in een aanpassing van het bestemmingsplan, de welstandsnota, het streekplan maar ook door het te gebruiken als onderlegger voor nieuw beleid en nog op te stellen visies zoals de Toekomstvisie Staphorst 2015.

De wijze waarop deze doorvertaling plaatsvindt dient nader uitgewerkt te worden in nauwe samenspraak tussen gemeente, provincie en RDMZ.

7.6 Overzicht projecten

In overzicht op de volgende pagina's zijn de acties en projecten opgesomd. Hierbij is aangegeven welke partijen direct betrokken zijn en welke raakvlakken er zijn met de diverse beleidskaders en plannen.

<i>Project:</i>	<i>Betrokken partijen:</i>	<i>Relatie met andere plandocumenten:</i>
-----------------	----------------------------	---

1. ELZENSINGELS

- a) Beschermen en instandhouden van de bestaande singelbeplantingen
- b) Actief stimuleren nieuwe aanplant elzensingels door middel van een subsidieregeling en het geven van voorlichting
- c) Bij het instandhouden en nieuw ontwikkelen van singelbeplantingen extra aandacht voor singels die doorlopen tot in de Streek
- d) Geven van een financiële vergoeding voor het op de juiste wijze beheren van de singelbeplantingen
- e) Kennis uitwisseling met betrekking tot een goed beheer en onderhoud van singelplantingen bijvoorbeeld in de vorm van een folder, informatieavonden etc.

Gemeente
Provincie
Agrariërs
DLG

Landschapsbeleidplan
Streekplan
Visie Elzensingels

2. LAANBEPLANTING DWARSWEGEN

- a) Beschermen en instandhouden van bestaande laanbeplantingen op de dwarswegen
- b) Realiseren van nieuwe laanbeplantingen langs de dwarswegen

Gemeente
DLG

Landschapsbeleidplan
Ruilverkaveling

3. RECREATIEVE ROUTES

- a) Ontwikkelen van recreatieve routes langs bijzonder plekken in het landschap
- b) Herkenbaar maken van deze plekken (kerkheuvels, oude bewoningslinten etc.) langs de route

Gemeente
VVV

Landschapsbeleidplan
Toeristisch recreatieve
beleidsvisie

4. RANDVOORWAARDEN NIEUWBOUWWIJKEN

Bij het ontwikkelen van nieuwbouwlocaties inspelen op de specifieke kenmerken van de plek

Gemeente
Provincie
RDMZ

Toekomstvisie
Staphorst 2015
Streekplan

5. NIEUWBOUW OP DE STREEK

Het onder strikte voorwaarden mogelijk maken van nieuwbouw op de Streek; op bestaande open plekken, op vrijkomende plekken en op locaties achter aan de stegen

Gemeente
Provincie
RDMZ

Bestemmingsplan
Welstandsnota

6. HERINRICHTING GEMEENTEWEG / OUDE RIJKSWEG

- a) Het versmallen van de Gemeenteweg / Oude Rijksweg en het herbestraten met een klinkerverharding waarbij in het bestratingspatroon fietsstroken zijn aangeduid.
- b) Het groener maken van het profiel door het creëren van grasbermen langs de nieuw gedimensioneerde weg en het waar mogelijk aanplanten van bomen in een los en informeel patroon

Gemeente

Groenbeleidsplan

7. HERINRICHTING STEGEN

Het stimuleren van herinrichting van de stegen door middel van subsidieregelingen en voorlichting.

Gemeente
Particulieren

Groenbeleidsplan
Bossies aan de diek

8. BEDRIJVGHEID OP DE STREEK

- a) Uitplaatsen van grootschalige bedrijvigheid uit het lint naar industrieterreinen
- b) Stimuleren van kleinschalige, passende bedrijvigheid binnen het lint
- c) Formuleren van heldere randvoorwaarden waarbinnen kleinschalige bedrijvigheid mogelijk is (omvang, verschijningsvorm, hinder)

Gemeente
Provincie
Ondernemers
Omwonenden

Toekomstvisie 2015
Bestemmingsplan

9. BOERDERIJSPLITSING

Het stimuleren van boerderijsplitsing onder voorwaarden met betrekking tot het uiterlijk van de boerderij en de inrichting van het erf

Gemeente
Particulieren
RDMZ

Bestemmingsplan
Welstandsnota

10. BIJGEBOUWEN

- a) Aanwijzen van waardevolle historische bijgebouwen als monument
- b) Het stimuleren en mogelijk maken van herbestemming van de bijgebouwen
- c) Het formuleren van randvoorwaarden voor nieuwe bijgebouwen

Gemeente
Particulieren
RDMZ

Bestemmingsplan
Welstandsnota

11. ERFINRICHTING

Het uitbreiden van het project Bossies aan de diek waarbij particulieren gestimuleerd worden hun erf in te richten op een zodanige wijze dat het karakteristieke beeld van Staphorst wordt versterkt

Gemeente
Particulieren
Oversticht
RDMZ

Bossies aan de diek

12. INDUSTRIEEL ERFGOED

De industriële bebouwing van m.n. de melkfabrieken handhaven als bijzonderheden in het lint en herbestemmen en omvormen tot bijvoorbeeld appartementen of passende bedrijvigheid.

Gemeente
Ontwikkelaar
Provincie
RDMZ

Bestemmingsplan
Welstandsnota

13. HET VERHAAL VAN STAPHORST

Het voor een breed publiek toegankelijk maken van het verhaal van Staphorst: de geschiedenis van een uniek dorp

Gemeente
Provincie
RDMZ
Bewoners

bosch slabbers

TUIN- EN LANDSCHAPSARCHITECTEN

zwaardstraat 16
2584 tx den haag
t: 070 355 44 07
den-haag@bosch-slabbers.nl

parkstraat 29
6828 jc arnhem
t: 026 44 27 154
arnhem@bosch-slabbers.nl

bosch stabbers

